

Dames en heren, meisjes en jongens,

Namens het gemeentebestuur van Grave heet ik u allen van harte welkom. In het bijzonder wil ik graag verwelkomen:

- *Cloe and James Gavin – dochter en zoon van generaal James Gavin.*
- *Patricia Cox – dochter van een piloot die neergestort is in Groesbeek.*
- *Col. Max Sears – vertegenwoordiger ambassade USA.*
- *Maj. Rich Ingleby – vertegenwoordiger 82^e Airborn Division.*
- *Mannen en vrouwen 82^e Airborn Division (plm. 30 militairen van nu).*
- *Maarten Dekkers – Museum in Groesbeek*
- *Leden Vereniging Voormalig Marinepersoneel*
- *Veteranen jong en oud.*

Ieder jaar op 17 september staan we stil bij de bevrijding van Grave. Daarbij herdenken we de dappere mannen en vrouwen die hun leven gaven om Grave te bevrijden van het juk der Nazi's. Maar ook vieren we dat we onze vrijheid herwonnen. Wat het dit jaar bijzonder maakt is dat het nu precies 75 jaar geleden is dat Grave werd bevrijd. Grote gedeelten van Nederland moesten maanden langer wachten op de bevrijding. Nederland tot 5 mei 1945 en als we naar het gehele Koninkrijk der Nederlanden kijken, dan werd Nederlands-Indië pas in augustus 1945 bevrijd. Maar Grave kon, dankzij de geallieerde legers in Operatie Market Garden al eerder haar vrijheid tegemoet zien.

We hebben de afgelopen jaren veel respectvolle momenten van samenzijn gehad, hier bij dit monument maar ook bij de nationale dodenherdenking, in het centrum van ons stadje. Daar waren ook vaak veteranen bij, mannen en vrouwen die hier nog daadwerkelijk gevochten hebben. Met hen hebben we samen betekenisvolle momenten gekend.

Inmiddels zijn zij die hier daadwerkelijk streden nagenoeg niet meer onder ons. En we zijn inmiddels vele decennia verder met alle ontwikkelingen op het nationale en internationale toneel van dien. Europa, los van de Balkanoorlog, leidt al vele jaren een vreedevol bestaan. En dat leidt ook tot een andere kijk op herdenken en vieren. Wat ik persoonlijk erg mooi en ook goed vind, is dat we bij het herdenken in Nederland steeds meer naar de toekomst kijken. Eerder was het nog zo dat we vooral treurden om hen die ons ontvallen waren. Maar langzaam maar zeker dringt het besef door dat hun offer voor niets zou zijn geweest als we geen lessen uit het verleden willen trekken. En dat moeten we vooral samen met onze vroegere tegenstanders doen. In die andere kijk op herdenken staat Grave niet alleen. Het is al verschillende jaren zo dat met name gemeenten die dicht bij de grens met Duitsland liggen, Duitse vertegenwoordigers betrekken bij herdenkingsactiviteiten. En dat neemt alleen maar toe; volgens mij een positieve ontwikkeling.

Die ontwikkeling zien we ook landelijk. In dagblad Trouw is in maart 1994 nog te lezen dat Nederlandse oorlogs- en verzetsorganisaties het een slecht idee vinden om Duitsers te betrekken bij de herdenking en viering op 4 en 5 mei¹. Hoewel er al toen ook al mensen waren die meenden dat het betrekken van Duitsers, bijvoorbeeld jongerenorganisaties, een goede zaak zou zijn, was de algemene teneur toch nog "niet doen". Woordvoester Da Silva van de Anne Frank Stichting merkte op dat dat nog "te vroeg" is. Haar woorden toen lijken hout te snijden want toen het televisieprogramma 1Vandaag meer recent, namelijk in 2014, een onderzoek uitvoerde, bleek dat 57% van de Nederlanders het prima vindt als ook Duitse

soldaten worden herdacht bij de dodenherdenking². Om misverstanden te voorkomen, het gaat daarbij om gewone soldaten, jonge mannen die door de Nazi's, tegen hun wil een oorlog in werden gestuurd en die dus evengoed als slachtoffer te beschouwen zijn. En waarom zouden we onze blik niet wat breder trekken? Op het kerkhof IJsselstein, in Limburg, liggen 32.000 Duitsers begraven die op Nederlands grondgebied zijn gestorven tijdens de Tweede Wereldoorlog³.

Deze begraafplaats telt 1375 kindsoldaten; soldaten jonger dan 18 jaar. De jongste werd slechts 14. Ook ligt er een aantal Duitse burgerslachtoffers, over het algemeen vrouwen met kinderen die naar Nederland vluchtten en hier overleden. Onder hen twee baby's, een jongetje van zes weken en een baby die slechts één dag oud werd. Waarom zou een betekenisvolle herdenking ook niet op dergelijke Duitse slachtoffers van toepassing mogen zijn?

Herdenken is nodig. Uit hetzelfde onderzoek waar ik zojuist over sprak blijkt ook dat bijna 90% van de inwoners van ons land vindt dat de jaarlijkse dodenherdenking moet blijven bestaan. Maar nu, na 75 jaar, nu de actief betrokkenen nagenoeg niet meer onder ons zijn, nu wereldwijde veranderingen het meer dan ooit nodig maken dat we een goede verstandhouding hebben met andere landen en volkeren, laat staan onze burens, rijst langzaam de vraag of we niet meer aandacht zouden moeten schenken aan een gezamenlijke herdenking. Begrijp me goed, het is niet aan de overheid en ook zeker niet aan mij om te bepalen wie u gedenkt maar misschien is het goed uzelf eens in de positie van de ander te verplaatsen. Persoonlijk ben ik dan ook van mening dat het een goede zaak zou zijn als we voortaan bij toekomstige herdenkingen, hier in Grave, ook een Duitse vertegenwoordiging zouden betrekken. Ik doe dan ook een oproep aan het organiserend comité om dit serieus in overweging te nemen. Herdenken moet. Maar de tijd is ook rijp om gezamenlijk naar de toekomst te kijken.

Enkele maanden geleden was ik in mijn hoedanigheid als voorzitter van de Nederlandse Handboog Bond op bezoek bij de Europese kampioenschappen handboogschietsen in Doorwerth. Daar raakte ik in gesprek met een mij onbekende Duitse man. En zoals dat vaak gaat begint zo'n gesprek heel algemeen over het weer en andere trivialiteiten. Maar toen de prachtige omgeving ter sprake kwam, sloeg de sfeer wat om. Met zichtbare moeite begon de man over de oorlog en zei hij dat de Duitsers zich daar in die omgeving niet zo netjes gedragen hebben. Hij verontschuldigde zich daarvoor. De man zelf was te jong om daar persoonlijk bij betrokken te zijn geweest maar blijkbaar zit het schuldgevoel jegens Nederland zo diep dat hij het nodig vond om deze excuses te maken. Ik heb hem de hand gegeven en voorgesteld om samen naar de toekomst te kijken. De man slaakte een zucht van verlichting en we gingen in goede harmonie uiteen.

Een kleine anekdote, maar naar mijn gevoel wel exemplarisch voor de situatie van nu. Gedenken wat was moet. Maar ook aan Duitse zijde heeft zich een omwenteling voltrokken. Het is nu juist Duitsland die in Europa vooropgaat en een voor alle landen en volkeren veilig klimaat wil scheppen. Herdenken? Jazeker, maar niet zonder de lessen uit het verleden te trekken en door met onze rug naar onze vroegere tegenstander te blijven staan. De tijd is er, na 75 jaar, rijp voor. En bedenk, juist door samen naar de toekomst te kijken, tonen we het ultieme respect aan hen die hun leven gaven voor een veilig en vrij Europa. Hun sterven is dan niet voor niets geweest.

Dank u wel.